

**Laatste Nieuwsbrief van het project
Actief Randenbeheer Drenthe (nr 11, februari 2009)**

Geachte deelnemers,

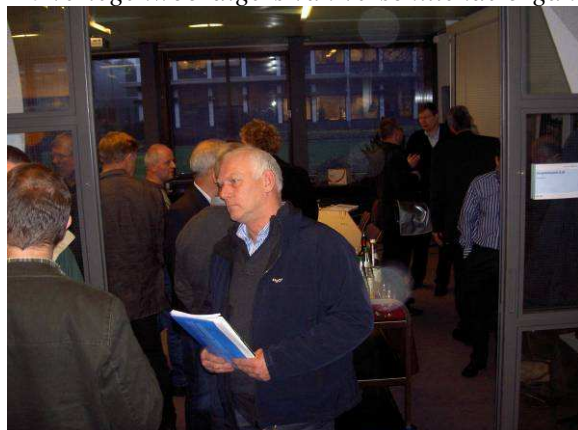
Hierbij ontvangt u de elfde en laatste nieuwsbrief van het project Actief Randenbeheer Drenthe. Het project is in november 2008 afgerond met een slotbijeenkomst in het Provinciehuis te Assen en met de oplevering van het eindverslag. In deze laatste nieuwsbrief kijken we daarop terug en nemen we afscheid van elkaar in dit project. Maar velen van ons gaan in de een of andere vorm verder met randenbeheer en zullen elkaar daarbij vast weer tegenkomen.

Slotbijeenkomst op 28 november 2008

Op 28 november j.l is op het Provinciehuis te Assen het project Actief Randenbeheer Drenthe formeel afgesloten. De bijeenkomst was goed bezocht door vertegenwoordigers van de Provincie Drenthe, de beide Waterschappen Hunze & Aa's en Velt & Vecht, LTO Noord, deelnemende agrariërs en bezoekers van diverse organisatie en partijen die elders in Nederland actief zijn met randenbeheer (o.a. Agrarische Natuurvereniging Oost-Groningen, Stichting De Rietgors uit de Hoeksche Waard, het project Actief Randenbeheer Brabant, het LTO-project Functionele AgroBiodiversiteit, Werkgroep Grauwe Kiekendief, Zaadfirma Biodivers, enz.). Een foto-impressie van de bijeenkomst staat hieronder.

De slotbijeenkomst werd goed bezocht door ongeveer 40 vertegenwoordigers van verschillende organisaties

Projectleider Cor de Graaf overhandigt het eindrapport aan de opdrachtgevers (Provincie, LTO-Noord en beide Waterschappen)

Na afloop waren er nog geanimeerde discussies bijv. over de vervolgregeling van de Provincie

Dhr. Van Veen (bestuurder van Waterschap Velt & Vecht) verwelkomde de deelnemers aan de slotbijeenkomst. In een korte presentatie schetste de projectleider Cor de Graaf (Royal Haskoning) de resultaten van het project, de aantallen hectares gerealiseerde randen, de resultaten van de waterkwaliteitsmetingen, en de monitoring van de biodiversiteit.

Namens LTO Noord hield dhr. Steenbergen een tweegesprek met één van de deelnemers dhr. Mencke over de praktische ervaringen met randenbeheer en de inpassing op het boerenbedrijf. In een paneldiscussie onder leiding van de dhr. Grotenhuis (Provincie Drenthe) gaven verschillende betrokkenen reacties op diverse stellingen rond Actief Randenbeheer. En tenslotte overhandigde de projectleider het lijvige eindrapport van het project aan de dhr. Munniksma (Gedeputeerde Provincie Drenthe), dhr. Van der Veen (lid dagelijks bestuur van Waterschap Velt en Vecht) en aan dhr. Hilarides (lid dagelijks bestuur van Waterschap Hunze en Aa's).

Resultaten van het project

In het project Actief Randenbeheer Drenthe is veel energie gestoken in het zichtbaar maken van de effecten van randenbeheer. Er is actief gemeten wat Actief Randenbeheer oplevert voor de kwaliteit van het oppervlakte- en het grondwater, voor de soortenrijkdom van planten en dieren in de randen, en voor de praktische inpassing van het beheer in de agrarische bedrijfsvoering. Hier vatten we enkele resultaten beknopt samen. Hierbij dient er rekening mee te worden gehouden dat een looptijd van 3 jaar erg kort is om vast te kunnen stellen of en hoeveel effect het Actief Randenbeheer heeft gehad op de verschillende variabelen.

Oppervlaktewaterkwaliteit: In de metingen van de oppervlaktewaterkwaliteit zijn positieve trends zichtbaar: gedurende de meetperiode van 3 jaar is het concentratieniveau voor de meeste parameters in alle pilotgebieden afgenomen. Dit is het beste zichtbaar in de metingen van de mobiele stoffen nitraat en chloride. Het concentratieniveau van verschillende stoffen in het oppervlaktewater ter hoogte van de aangelegde rand is vaak lager dan ter hoogte van de blanco. Dit geldt voor 10 van de 20 'parameter-pilotgebied combinaties'.

Grondwaterkwaliteit: In de metingen van de grondwaterkwaliteit zijn veel positieve trends opgemerkt: gedurende de meetperiode van 3 jaar is het concentratieniveau in alle pilotgebieden voor veel parameters afgenomen. Hierbij valt vooral de afname van P-totaal op. Het concentratieniveau van verschillende stoffen is ter plaatse van de aangelegde rand niet duidelijk lager dan die ter plaatse van de blanco. Dit blijkt uit het feit dat het concentratieniveau ter plaatse van de aangelegde rand voor 7 van de 20 'parameter-pilotgebied combinaties' lager is dan ter plaatse van de blanco.

De ontwikkeling van een akkerrand aangelegd in 2006 (links) naar 2007 (midden) en uiteindelijk een bloemrijke gras-kruidentrand in 2008 (rechts). Bedrijf Bussemaker in Geesbrug.

Biodiversiteit: Wanneer nieuwe akkerranden worden ingezaaid heeft dit veelal de ontwikkeling van éénjarige onkruiden tot gevolg. Als de akkerranden worden bijgehouden en gemaaid verdwijnen deze onkruiden binnen een jaar en komen margrietten, klaversoorten en andere kruiden tot bloei. Toch zijn niet alle soorten van het ingezaaide mengsel aangeslagen. De komende jaren zal de vegetatie in de randen zich blijven ontwikkelen. Voor de toekomst is het belangrijk het verschrallingsbeheer van de akkerranden voort te zetten door niet te bemesten en het maaisel af te voeren. Dit is een voorwaarde om de randen zich in de toekomst te laten ontwikkelen tot bloemrijke graslanden.

Bloemrijke akkerranden kunnen helpen om de achteruitgang van vlinders tegen te gaan. In de randen van Actief Randenbeheer werden 14 verschillende vlindersoorten gevonden. Ook de aantallen van de soorten waren groot. Tijdens het project was een duidelijke stijging te zien. Er kan geconcludeerd worden dat de akkerranden van Actief Randenbeheer zorgen voor een toename van vlinders. Libellen leven in hun jeugd stadium een jaar in het water. Daarom zeggen libellen veel over de kwaliteit van het water. Het is opvallend dat er in de onderzochte akkerranden 27 soorten libellen zijn geteld, bijna net zoveel als in het beschermd natuurgebied Bargerveen. Blijkbaar is de kwaliteit van het water op en rond de bedrijven in het project al goed genoeg voor de libellen!

Reeën, hazen en mollen komen het meest voor in de pilotgebieden. De randen worden door de dieren gebruikt als plek om zich te verschuilen en om van de ene locatie veilig naar de ander te komen. Ook muizen voelen zich thuis in de akkerranden. Zij trekken weer uilen, torenvalken, buizerds en de grauwe kiekendief aan. Akkervogels gaan de laatste jaren net als de weidevogels hard achteruit in Nederland. Actief Randenbeheer kan bijdragen aan een stijging in het aantal soorten akkervogels. Om hier echt een goede conclusie uit te kunnen trekken is een langere periode van onderzoek nodig.

Actief Randenbeheer kan bijdragen aan meer dagvlinders, schoner water en meer akkervogels

Actief Randenbeheer in de agrarische bedrijfsvoering

Aanleg en beheer van akkerranden is een serieuze 'teelt', die aandacht en vakmanschap vraagt. De ervaringen van deelnemers aan de pilot zijn via twee enquêtes uitgebreid onderzocht. Veel praktische knelpunten en vragen uit de beginperiode lossen zich gaandeweg op. Een deskundige en intensieve begeleiding en de uitwisseling van ervaringen met andere ondernemers hebben daar in dit project in belangrijke mate aan bijgedragen. Samenwerking met collega's (bv. door apparatuur te delen) lost ook knelpunten op. De hoogte van de financiële vergoeding voor de gedeelde opbrengsten en voor het extra werk aan de randen is een belangrijke factor voor deelname aan Actief Randenbeheer. Veel ondernemers vonden de vergoeding bij gestegen marktprijzen niet meer voldoende.

Het afvoeren van maaisel en het zo min mogelijk rijden over de akkerranden is voor een deel van de ondernemers lastig inpasbaar in hun gewone werkzaamheden. Randenbeheer werkt volgens de deelnemers het best wanneer men dat met een grote groep tegelijk in een gebied doet. Dan is ook de uitstraling naar de omgeving en de waardering die men hiervoor krijgt het grootst.

Afronding

De bovenstaande resultaten zijn kort samengevat in een folder over het project en uitgebreid beschreven en onderbouwd in een lijvig eindrapport van het project. Over de praktische inpassing van het randenbeheer in de agrarische bedrijfsvoering is door PPO-AGV een apart deelverslag uitgegeven. Ook de vele gegevens van de waterkwaliteitsmonitoring zijn door Royal Haskoning in een apart deelverslag als bijlage bij het rapport uitbracht. De informatie over het project op de website van de Provincie Drenthe is bijgewerkt (zie: <http://www2.drenthe.nl/plattelandsontwikkeling/akkerranden/index.php>). Daarmee zijn de werkzaamheden van Royal Haskoning en PPO-AGV in het project tot een afronding gekomen.

Vervolg

Ook voor de deelnemers aan de pilots van Actief Randenbeheer is het project eind 2008 beëindigd. Maar een aantal deelnemers kan toch in een andere vorm verder gaan met akkerranden op hun bedrijf. Het veenkoloniale gebied tussen Valthermond en Nieuw Buinen heeft veel potentie voor akkervogels (patrijs, gele kwikstaart, veldleeuwerik en kwartel). Onder andere op verzoek van de deelnemers van het project Actief Randenbeheer heeft de Provincie Drenthe een deel van de pilotgebieden opgenomen in het zoekgebied voor faunaranden. In dit zoekgebied van ongeveer 5000 ha is 155 ha beschikbaar voor het sluiten van een randenbeheersovereenkomst. De Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer Drenthe is daar van toepassing. Deelnemers kunnen met faunaranden intekenen op deze regeling. Waterschap Velt en Vecht wil doorgaan met akkerrandenbeheer. In samenwerking met onder andere de provincie Drenthe wordt een regeling ontwikkeld die naar verwachting in 2010 in werking kan treden. Om de huidige randen te bewaren is 2009 ingesteld als overgangsjaar. Deelnemers uit het project die binnen het beheersgebied van Velt en Vecht vallen kunnen hiervan gebruik maken. Het waterschap Hunze en Aa's vindt de resultaten van randenbeheer voor de verbetering van de waterkwaliteit nog onvoldoende vergeleken met het rendement van andere mogelijke waterkwaliteitsmaatregelen. Daarom gaat het waterschap met randenbeheer in deze vorm stoppen in haar pilotgebieden. Dit neemt niet weg dat waterschap Hunze & Aa's tot op zekere hoogte wil blijven bijdragen aan Actief Randenbeheer.

Tot Slot

Ten slotte willen wij als uitvoerders (Royal Haskoning en PPO-AGV) onze hartelijke dank uitspreken naar alle betrokkenen in dit project. Met name danken we alle deelnemers voor hun inzet bij het randenbeheer. Zonder hun betrokkenheid was dit project niet mogelijk geweest. Een speciaal woord van dank aan de deelnemers van Boeren met Uitzicht, voor de plezierige samenwerking in dit project. Ook hartelijk dank aan de rattenvangers van de beide Waterschappen Hunze & Aa's en Velt & Vecht. Zij hebben drie seizoenen lang regelmatig deelnemende bedrijven bezocht en daar alle sporen van zoogdieren en akkervogels in en langs de akkerranden genoteerd en doorgegeven. De heer de Groot van het zaadbedrijf Biodivers B.V. wordt hartelijk bedankt voor het deskundige advies bij de samenstelling van het zaadmengsel en de beheersadviezen daarbij.

We hopen dat een ieder in het project plezier heeft beleefd aan de manier waarop de akkerranden op de bedrijven hebben gezorgd voor een bijdrage aan schonere sloten, meer bloemen, vlinders, kleine zoogdieren en vogels op het bedrijf.

We hopen tevens dat deze vorm van inpassing van akkerranden in het agrarische bedrijf bredere navolging mag krijgen in Drenthe en daarbuiten en dat de samenleving die inspanning van boeren waardeert met een volwaardige vergoeding.

Frans van Alebeek, PPO-AGV Lelystad, frans.vanalebeek@wur.nl (tel. 0320 29 16 15).